

U

LIOPILAS LEHT

6

JAANIKUUL 1933

Selle piletiga võib võita igauks

15.000 krooni.

TARTU SUURNÄITUS

peetakse 25.—28. augustini 1933. a.

Kavas:

PÕLLUMAJANDUS

TÖÖSTUS

ÜHISTEGEVUS

KODUKULTUUR

Samal ajal Tartus **EESTI NÄDAL**

Esimestele ülesandjatele kindlustatakse paremad kohad. Rutake ülesandmistega.
Lähemaid teateid saab näituse büroolt (Tartu Maavalitsus, Promenadi 2, tuba 17, tel. 1-01).

EESTI PÕLLUMEESTE SELTS TARTUS

Tegelikkude tööde võistluste päev peetakse Tartus 11. juunil.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

SELL X juubelikonverentsi memorandum SELL riikidele Baltí koostöö küsimuses.

Otsustatud Tartus, 30. aprillil ja 1. mail 1933. a.

Veendumusel olles, et Läänemere idakallas-
tel asuvate riikide iseseisvuse kõige kindlamaks
tagatiseks on nende riikide võimalikult tihedam
poliitiline, majanduslik ja kultuuriline koostöö,
asutasid Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilas-
konnad kümme aastat tagasi omavahelise liidu,
mis mõni aasta hiljem sai nimeks SELL-liit
(Soome-Eesti-Läti-Leedu) ja mis oma eesmärgi-
s seadis tihedama kontaktloomise nende riiki-
de akadeemilise noorsoo vahel, et üksteise lä-
hema tundmaõppimise, isikliku kontakti, kultuu-
rilise koostöö ja rahvaste vastastikkuse tutvusta-
mise kaudu luua eeltingimusi ja aluseid poliitili-
seks koostööks nimetatud riikide vahel.

Täiesti teadlik olles selles, et poliitilised ja
majanduslikud olukorrad võivad tekitada üksi-
kutes riikides üksteisest lahkumisevaid huvisid,
eriti iseseisvuse kindlustamise ja majandusliku
ülesehitamise ajajärgul, on SELL üliõpilasliit
siiski püsinud arvamisel, et riikide poliitikat mää-
ravad ja mõjutavad faktorid, geopoliitiline asend,
ajalugu ja majanduslik struktuur juhivad neid
riike ikka lähedamale ja tihedamale poliitilisele ja
majanduslikule koostööle. Suurema ökumeeni loo-
mine tihedama majandusliku koostöö kaudu ei
stabiliseeri ainult nende riikide majanduslikku olu-
korda, vaid on ühtlasi poliitilise julgeoleku suure-
maks kindlustuseks.

SELL üliõpilasliit omas tegevuses on juhitud
olnud teadmisesest, et poliitiline ja majanduslik
koostöö võib areneda ja reaalsemaid tulemusi anda
vaid siis, kui üksikute riikide rahvad, esijoones
nende haritumad ja teadlikumad kihid on veendu-
nud selle vajadusest ja paratamatusest ning vast-
tastikkuse tutvumise kaudu loonud õhkkonna, mil-
les see koostöö kõige edukamalt areneda võib.

Kümneaastase tegevuse kestes SELL üliõpi-

lasliit on püüdnud arendada läbikäimist liitu kuu-
luvate riikide akadeemilise pere vahel, on püüdnud
teiste riikide üliõpilaskondi lähemale viia iga-
üks omamaa kultuurilisele ja majanduslikule elu-
le, korraldades tutvumisreise ja ekskursioone,
ettekandeid vastava maa üle, üliõpilastevahetust,
jne. See töö on andnud tähelepanuväärivaid taga-
järgi, mida tõendab südamlrik ja sõbralik kontakt
ja koostöö nii üliõpilasorganisatsioonide kui ka
üksikute akadeemilise pere liikmete vahel. See
isiklik kontakt ja koostöö üliõpilaskondade vahel
ei saa mõjuta olla nende riikide avaliku arvamise
kujunemisele, luues eeldusi rahvaste ja riikide ti-
hedamaks koostööks.

Oma tegevuse kümneaastase juubelikonve-
rentsi puhul, mis ära peetakse osavõtjate riikide
rahvaste koostöö loosungi all, palub SELL-liit
Soome, Eesti, Läti ja Leedu Vabariigi Valitsusi
vastu võtta liidu südamlrikud tervitused. SELL-liit
loodab, et Soome, Eesti, Läti ja Leedu Vabariigi
Valitsused, teostades oma välispoliitilisi ülesan-
deid, ei jäta tähelepanemata seda tööd, mis liit
on teinud meie rahvaste lähendamisel ja vastasti-
kuse kontakti, üksteisest arusaamise ja sõbralik-
kude vahekordade loomisel. Liit julgeb loota, et
tema senised püüded ja edaspidine iga aastaga
suurenenud ja tihenendud koostöö sel alal on vaja-
likuks eelduseks selle usaldusõhkkonna ja ühis-
tunde loomisel, mille kaasabil Vabariigi Valitsus
saab viia meie rahvaid ja riike kindlamale ühis-
tööle ja üksteisele lähemale.

Selleks tihedamaks koostööks meie riikide
vahel, soovib SELL-liit Vabariigi Valitsusele jõu-
du ja edu ja palub vastu võtta kinnitus, et SELL-
liit omalt poolt ka edaspidi terve oma jõu raken-
dab selle koostöö edasiarendamiseks ja toeta-
miseks.

JURISTI PÄEVAMURESID.

Alles hiljuti leidsime ajalehist teate, et vannutatud advokaate nõukogu on muutnud advokaadi abide vastuvõtmise korda käsitlevaid määrusi ja teinud seda kitsendavas suunas. Olukord on muudetud sellaselt, et vandeadvokaat võib alles peale kolmeastase praktiseerimise võtta enesele ainult ühe abi endise kahe asemel. Määruse järelle on küll erandid võimalikud, kuid need on siiski erandjuhud. Sellega on advokatuuri pääsemine nüüdsest peale enam kui kaks korda piiratum. Mainitud kitsenduse põhjendamiseks on ette toodud peamiselt asjaolusid, et meie advokaatide arv on liiga suur, ei jätkuvat kõigile küllaldaselt tööd. Eriti kannatavat selle all nooremad advokaadid ja piiratud praktiseerimise võimaluste tõttu jäävat ka nende ettevalmistus puudulikuks. Sellepärast kasvavat peale noori advokaate, kes ei tunne küllaldaselt asjaajamist ja ei seisa sisulise ettevalmistuse poolest oma ülesande kõrgusel, mille järelduseks aga üldine advokaatide asjatundlikkuse taseme langemine. Selle all võivat aga kannatada klientide huvid.

Teiseks tuuakse ette puhtmajanduslikke põhjusi — suure advokaatide arvu juures ei jätkuvat kõigile küllaldaselt tööd, sellepärast olevat ka sissetulekud minimaalsed ja ei võivat olla juttugi väärsetest elamistingimustest. See kutsuvat esile ebanormaalse võistluse, kus üks-teise õhinal alandavat honoraare ja sellega ainult halvendavat omi elamistingimusi. (Eks ole see ju küll mõistetav vaid oma kutsehuvide seisukohalt!). Sellest olevat tingitud advokaatide peres juhtuvad arusaamatused ja väärnähted nende kätte usaldatud klientide varaga.

Kui vaadelda kõrvalseisjana ülaltoodud määrust ja selle õigustamiseks toodud põhjendusi,

siis peab küll otseselt tähendama, et see määrus on täiesti õigustamata ja ebaõiglane. On vist küll vastuvaidlematult tõsi, et Eestis valitseva demokraatliku korra mõtte kohaselt Põhiseadusesse sissevõetud klausel elukutse valiku vabaduse kohta on mõeldud ka tõesti sisulisena. Sellest tuleb aga järeldada, et ei tohi teha ühelegi kodanikule takistusi ühe elukutse valikuks, kui tal selleks vajalikud eeldused on olemas. Et kutsealalises tegevuses korraldus ja ka kontroll vajalik on, selle vastu ei vaidle vist keegi. Sellepärast on ka täiesti arusaadav kutseesinduste loomine, kuid nende tegevus olgu suunatud ikkagi oma kutse alal teotsejate tegevuse ning oskusliku arengu soodustamiseks. Nende ülesandeks olgu teostada sisemisi korraldusi oma tegevuspiirkonnas ja seista valvel kutseeetika pidamise ja süvendamise eest.

Täiesti õigustamatu ja lubamatu on aga kutseesindusliku organisatsiooni tegevus selleks, et oma liikmete isikliku muga-gavuse ja hääolu otstarbel piirata ja takistada uute kaastööliste juurdetulekut. Sellase tsunfti-korraldise loomine oleks küll väga ebaõiglane ja mitte millegagi põhjendatud.

Kahtlematult kaaluvam argument määruse muutmiseks näib olevat see, et tahetakse saavutada advokaatide paremat ja põhjalikumat ettevalmistust. Kui juba advokaadid ise leiavad, et ettevalmistus senini on olnud nõrk ja pealiskaudne, siis on vist ka teistel põhjust sellega nõustuda ja puuduvad vist alused sellele vastu vaidlemiseks. Ka ei ole vist noortel, pealekasvaval juristide põlvel, midagi selle vastu, kui enam rõhku pandaks advokaatide ettevalmistamisele. Küll tuleb aga tõsiselt kaaluda teid ja viise, millega katsutakse parandusi tuua, ja siin annab

adv. nõukogu poolt praegu tarvitatud tee otstarbekohasus küllaltki kahelda. Tundub küll täiesti kindel olevat, et sellase kitsendamisega ei suudeta juristide taset tõsta. Praegune korraldus oma sisu poolest annaks positiivseid tulemusi küll mõne käsitöö kutseorganisatsiooni korraldusena, kuid kindlasti ei ole rakendatav kutsealal, milles oskused ja võimed pole saavutatavad ainult kogemuste, harjumuse ja tehnilise võtete arengu kaudu, vaid mis nõuab sellel alal teotsejailt teatavaid võimalisi eeldusi ja üldist arengut. Kui nüüd aga tahetakse advokatuuris sisse seada tsunfti korraldisele lähedane kord, siis saavad selle tulemused olla vist ainult negatiivsed, igatahes mitte positiivsed loodetud määral. Sest üsna tõenäoliselt võib praegu kujuneda olukord, kus üksikud kõige andekamad juristid, kellele selleks loomupärased eeldused ja anded, peavad loobuma teotsemisest oma otsekoheisel huvi-alal sellepärast, et neil kas tutvuste puudumisel või mõnel teisel põhjusel ei lähe korda leida enesele patrooni. Teised aga jäävad advokatuuri töötama sellepärast, et nad sinna pääsenud ja neile kutseorganisatsiooni kaudu kindlustatud küllaldane sissetulek. Jääb ju küll veel üks tee, s. o. kohtuameti kandidaadina pääseda advokatuuri, kuid see tee nõuab sellekohaseid majanduslikke eeldusi, sest tuleb ju viis aastat teenida ilma mingisuguse tasuta.

Sellase korraldise juures pole vist küll mõeldav, et saab olla juttugi tõsisest sisulisest juristide teadmiste ja oskuste taseme tõstmisest, sest see on tagajärjekalt teostatav siiski ainult sisulise selektsiooni kaudu vaba võistluse juures. Kui tahetakse enam rõhku panna advokaatide ettevalmistamisele, siis leitagu selleks teisi teid, millega saa-

vutatakse ka ehk suurem efekt, kui see on võimalik kõneall oleva korraldusega. Kui ei leita sobivamaid mooduseid, siis asendatagu või praegu nõutavad referaadid mingisuguse katsega. Oleks ka tarvitata vahend milline tahes, igal tingimusel annaks ta positiivsemaid tulemusi kui lihtne numerus claususe teostamine. Nii kipub küll täiesti kahvatuks jääma sisulise ettevalmistuse etteotoimine uue korraldise põhjendusena.

Mis puutub aga teise etteotud põhjendusse — teenistusvõimalused ja ettetulnud väärnähted, siis lubatagu siin olla küll veidi teisel arvamusel. On ju üldiselt teada, et nooremate advokaatide teenistus on tõesti minimaalne, kuid see pole maksev vanemate advokaatide kohta, kellede enamikul on laialdase praktilise kõrval sageli enam kui üks kindlapalgaline koht juriskonsuldina jne. Kas ei oleks mitte siin hää tahte juures või-

malik läbi viia ühtlasemat töö ja tulu jaotust? Täiesti hukkamõistetav on aga asjaolu, et püütakse advokatuuris ettetulnud väärnähte vabandada ja õigustada väikese teenistuse ja kitsaste oludega. Pealegi ei pea see väide täiel määral paika juba seepärast, et vist kaugelt suurem osa raiskamisi on ette tulnud just vanemate ja tõenäoliselt üsna rahuldava sissetulekuga advokaatide juures. Kuid igal juhul ei tohiks sellaste väärnähte ärahoidmist taotleda sellega, et kindlustatakse inimestele suurem sissetulek, vaid siin peab tarvitama palju radikaalsemaid vahendeid. Sest kord peame ometi üle saama sellest lodevast ja haiglasest arusaamisest aususe suhtes, mis kahjuks mõningail juhtumeil ilmneb. Selles küsimuses olgu seisukohad sirgjoonelised ja resoluutsed.

Täiesti lubamatu on sellasel kujul kutsealalise tegevuse kor-

raldamine, kus kutseesinduse kaudu pannakse maksma monopol sellel tööpõllul. Kuhu jõuame õieti siis, kui sellane kord teostatakse kõigil alul. Kahjuks näib suund olevat sellane, sest räägitakse ju ka arstiteadlaste seas piiramisest. Ja kui nii, siis jõuame edasise arengu juures peatselt välja terve organisatsioonide süsteemini, millised täielikult valitsevad oma tegevusalla kuuluvat tööpõldu.

Tahtmatult peab tunnustama, et advokaatide nõukogu kõnesolev määrus näib olevat tunduvalt mõjustatud tänapäev sellel kutsealal teostajate isiklikest huvest. Tahetakse kindlustada enese hääolu ja arvestamata on jäetud, millised võivad olla tagajärjed teiste suhtes. Kahjuks tundub kõneall olev otsus tehtud siiski veidi kergel käel ja hoolimatult. Sellepärast saadagu ka aru noorte kibedustundest ja pahameelest.

R. Tasso.

ÜLIÕPILASKONNA ARENGU TEEDELT.

Tänuväärne töö on teinud Tartu Üliõpilaskonna Edustus, kelle algatusel ilmus mag. J. Vasara toimetatud „Tartu Üliõpilaskonna Ajalugu.“ Suur tühik Eesti kultuurajaloos on täidetud huvitava peatükiga meie akadeemilise haritlaskonna sünniloost.

Oli ammu tunda vajadust sellise teose järele. See vajadus oli eriti tunduv üliõpilaskonna üldkorralduse loomise ajajärgul, esimesil aastail pärast Vabadussõda. See vajadus ei ole aga möödunud ka nüüd; selle teose kaudu pääseme vahel lähemale mõne nähte või iseärasuse mõistmisele meie praeguses ühiskonnas.

Ülikooliaastad on suure, sageli määrava tähendusega olnud inimese vaimlise fusioonoomia kujunemisel. Jätavad omad jäljed inimesse õpingud, koogu aka-

deemiline atmosfäär. Ülikooliaastate kujundav mõju on aga veel suurem, kui üliõpilane ei piirdu vaid puht akadeemilise tööga, vaid kui ta tõmbub üliõpilaselule, elab kaasa üliõpilaskonna sotsiaalset elu. Siin astuvad tegevusse tugevad mõjurid üliõpilaskorralduste näol, kes oma pitseri üliõpilasele suruvad sageli juba eluks ajaks. Üliõpilase vaimlise mina kujunemisel on need mõjutused sageli suurema tähtsusega, kui ülikooli õpingud (esimesed vahel koguni takistavad viimaseid), sest üliõpilaskorraldus, oma traditsioonide ja kommetega, oma maailmavaate ja vaimuga, haarab üliõpilase ta igapäises elus kõige külgselt, üksikasjuni, mõjutades just eriti üliõpilase emotsionaalset külge. Ja ses ajajärgus omandatud harjumused ja tegumood, sümpaa-

tiad ja suhtumised jäävad enamasti külge kogu edaspidiseks eluks. Seepärast üliõpilaselu tingimuste tundmine on oluliseks eelduseks ka haritlaskonna meelsuse ja tegevuse hindamisel ning iseloomustamisel ja mõnigi iseärasus meie avalikus elus muutub mõistetavaks, kui teda vaadelda üliõpilaskonna elu tingimuste valgustusel, vahel aga koguni mõne üliõpilaskorralduse või rühmkonna meelsuse valgustusel.

„T. Ü. Ajalugu“ annab palju head materjali meie akadeemilise haritlaskonna genesise selgitamiseks. Teda lugedes jääb vahel aga mulje, et ta oleks võinud anda rohkem, et pilt üliõpilaskonnast ja ta arengust, mida pakub see raamat, oleks võinud olla täielikum, ümaram. Jääb vahel mulje, et tuum jääb üksikasjade rägastiku taha var-

ju. Ses raamatus leidub rikkalikku materjali üksikküsimuste kohta, üliõpilaskonna, täpsemalt üliõpilasorganisatsioonide n. ö. väline ajalugu on sageli vahest liigagi üksikasjalik. Kuid jääb nagu puudu materjalist arengu üldise käigu kohta, nende meeluse ja meeolude liikumise kohta üliõpilaskonnas, mis õieti pakuvadki huvi kultuurajaloo vaatekohalt. Eriti huvitav peaks olema just ülevaade sest liikumisest meie „ärkamisaja“ alult. Küll leidub raamatus materjali üldarengu kohta üksikute huvitavate kirjutiste näol, üldpilt pole siiski küllaldaselt ümarik.

Ärgu ülaltoodud ridu võetagu etteheiteks raamatu koostajaile; raamat annab rohkem, kui nii mõnigi sõandas oodata. Nende ridadega olgu vaid öeldud, et „T. Ü. Ajalugu“ ei tähenda veel kogu ülesande purgivat lahendust. See raamat on esimene materjali kogum, ulatuslik ja mitmekesine. Seni puudus meil pea igasugune andmestik meie üliõpilaselu avalduste kohta, nüüd on algus tehtud „kivide kokkukandmisega,“ tuleb vaid soovida, et töö ei lõpeks selle ajaloo ilmutamisega, vaid et materjalide kogumine jätkuks. Mitmelgi üliõpilasorganisatsioonil leidub andmeid, mis peaksid huvi pakuma mitte ainult asjaosalistele, vaid ka meie üldise kultuurajaloo vaatekohalt. Üliõpilasorganisatsioonidel on sel alal veel ees täita rida ülesandeid ja oleks küll vaid soovida, et ei peljatakse arhiivi tolmua ja ei oлдaks kitsi mineviku varade päevavalgele toomisega. „Üliõpilasleht“ kindlasti ei keela oma veergusid nende materjalide päästmiseks unustusest.

Iseloomustava joonena läbib eesti üliõpilaskonna arengulugu rahvuslikkuse moment. Seda joont näeme Tartus, Peterburis, Riias, Moskvast. Elujõulise noorsoo juures ei võinudki see olla teisiti ja rahvuslik ühtekuuluvus, oma rahvuse säi-

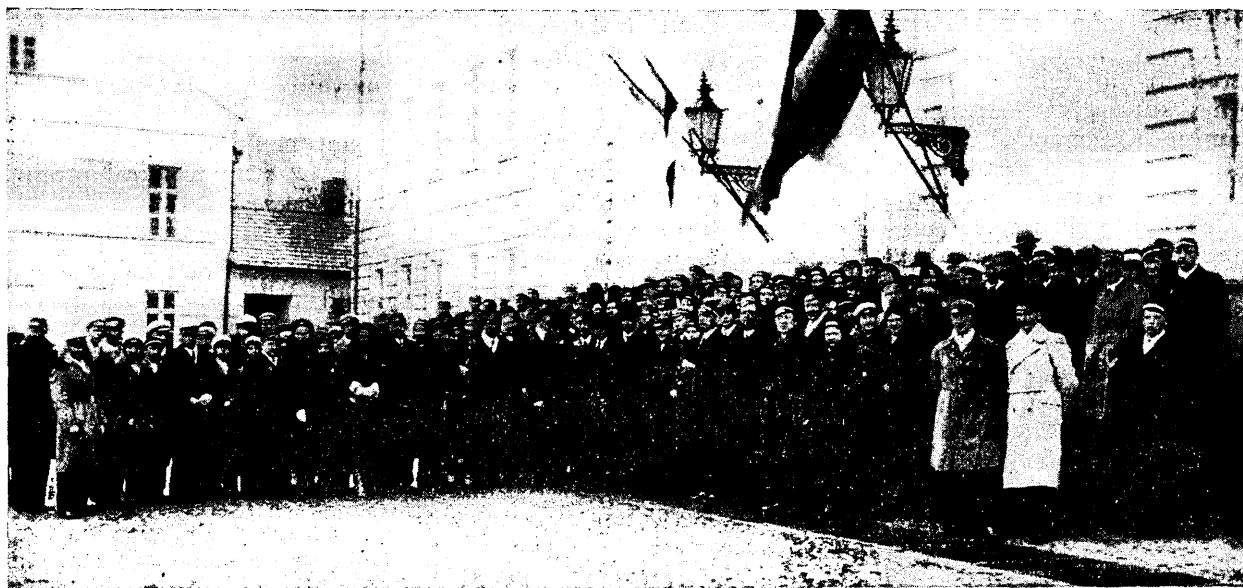
litamine ja rahvusliku kultuuritöö edendamine oli peamiseks tõukejõuks eestisoost üliõpilaste koondumisel organisatsioonesse, nii Tartus kui ka väljaspool Tartut. Olid erinevad vaid organiseerumise vormid, sageli küll aga ka rahvusküsimuse mõiste sisustus.

Tartu üliõpilaskonna organiseerumisel olid otsustavalt mõõduandvad endistest aegadest saksa üliõpilaskonnalt pärit vormid, nimelt korporatsioon. Selle ajaloolise eeskujuga mõju alt ei pääsenud loomulikult oma sünnil ka EÜS mitte, kuigi rahvuskultuurilise isolemise esiplaanile nihutamine ülepääsematu kuristikuga ehitas EÜS'i ja saksa üliõpilasorganisatsioonide vahele. Korporatsioonide *comment*, seemise elu normeerimine ja korraldamine kodukorra reeglite ja paragrahvidega, organisatsiooni hierarkiline seosmine ülesehitus, ühenduses sellega teatav paendumatus seemise elu avaldustes ja alalhoidlikkus, buršielu võlud ja sarmid — need saksa organiseeritud üliõpilaskonna iseärasused surusid oma pitsi ka eesti üliõpilaskonnale ja mõjustasid ta organiseerumisvormi. Need mõjutused kestavad senini, kuid on ekslik sest asjaolust järeldusi teha praeguste üliõpilasorganisatsioonide, seltside ja korporatsioonide, rahvusliku meeluse kahjuks. Nagu saksakõlaline nimi eestlasel ei tee veel viimast sakslaseks, nii ei tee veel saksa korporatsioonidelt pärit kommete säilimine eesti üliõpilasorganisatsiooni meelusest ebarahvuslikuks.

Rahvuskultuurilise töö alal on eesti üliõpilaskonna ajalukku kõige heledamad leheküljed kirjutanud kahtlemata EÜS, kes aastakümnete kestel on rahvuskultuuriliste ja ka organisaatoriliste ürituste alal edendanud juhtivat osa. Sealjuures on see töö olnud rahvuskultuuriline töö selle sõna kitsamas mõttes. „Po-

liitiline teoretiseerimine ega klassiteadvuse arendamine ei juurdunud EÜS'is“ kirjutab A. Luha (lhk. 173). Võiks öelda laiemalt: sotsiaalsed probleemid üldse ei võitnud pinda Tartu üliõpilaskonna valdavas enamikus.

Praktiliste poliitiliste küsimuste vastu valitses Tartu üliõpilaskonna enamikus teatav skepsis, umbusaldus. Ta näib valitsevat veel praegugi. Vähe-malt mäletab nende ridade kirjutaja omast üliõpilaspõlvest Tartus kuni 1924. a. mõtteaval-dusi nii ülikooli õppejõudude kui ka üliõpilasorganisatsioonide juhtidelt, et „üliõpilane tehku oma töö ülikoolis ja ärgu toppigu oma nina politikasse“, see ei olevat tema asi. Ja nii piirduski kuni Eesti iseseisvumiseni rahvuslike küsimuste harrastamine peajasjalikult vaimukultuuri üritustega. Ja isegi 1905. a. sündmused ei viinud üliõpilaskonda ta enamikus kõrvale sest üldisest suunast. Iseloomulik on seepärast ÜS. „Ühenduse“ tekkimine, mille põhjust iseloomustab A. Paldvadre järgmiselt: „Tundus tarvidus keskkoha järele, mille ümber oleks koondunud kõik, kellel tahet võidelda kasvava poliitilise ja ühiskondliku reaktsiooni vastu, revolutsioonilise liikumise ideid edasi kanda ja selle tegelasi toetada ja kaitsta“ (lk. 177). Ja edasi, Fr. Puksov konstateerib, et 1917. a. revolutsiooni päevil oli vene üliõpilaskond algatusvõimelisem linnas korra järele valvamise korraldamises ja löi juba 3. märtsil üliõpilasmiilitsa. Eesti üliõpilaskond omas enamikus (välja arvatud „Ühendus“) jäi sest korraldusest kõrvale, ei teostunud ka kavatsus oma rahvamiilitsat korraldada ja nii „Eesti üliõpilased oma miilitsat ei suutnudki korraldada“ (lhk. 236 jj.). See eemalehoid praktilis-poliitilisest küsimusist on iseloomulik Tartu üliõpilaskonnale ja oli tingitud teatavast skeptilisest suhtumi-

SELL juubelikonverentsist osavõtjad.

sest aktiivsesse osavõttu küsimusist, mis ei ole enam puhtakujuline kultuuritöö. See skepsis ei ole aga mitte takistanud Tartu üliõpilaskonda, nii seltse kui korporatsioone, kaasa arvatud Riia organisatsioonid, kõike kaalule panemast ja massiliselt, organisatsioonide kaupa, astumast vabatahtlikult Eesti kaitsevähke, kui Vabadussõja tulekuga eesti rahva olemasolu küsimus oli heidetud vaekausile.

Võib-olla on ka see vanema Tartu saksa üliõpilaskonna ja igasuguste reeglite ja kodukordade liig tiheda võrgu vili, et koostöö üliõpilasorganisatsioonide vahel Tartus kuni iseseisvuse aastateni kuidagi ei nihkunud, nagu tuli toores puus, suitseb, aga leeki ei ole. Mitmesugused „vahekorra“ küsimused täidavad raamatus palju lehekülgi. Sellest veast ei ole Tartu üliõpilaskond ka veel praegu mitte vaba, kuigi peab ütleva, et need „vahekorra küsimused“ näivad järjest enam nihkuvat teatavate põhimõteteliste lahkunemise pinnale.

Ka vene pealinnades tekkinud eesti üliõpilasorganisatsioonide elus oli rahvusküsimus päämi-

seks koondumise põhjuseks. Siin oli vajadus koondumise järele veel teravam, sest siin oli ümberrahvustamise hädaoht olemas suuremal määral, kui Tartus. Kui tilk kuiva liiva sisse uppus näit. Peterburis käputäieke eesti üliõpilasi Vene maailmariigi pealinna võõrrahva määratumaisse hulkadesse. Siin ei olnud oma linn, kus kuulsid eesti keelt, siin ei olnud eesti üliõpilaste hulki, kes püsima jäid kas või oma suure hulga pärast. Siin oli võõras ümbrus, vene šovinistliku riigikorra keskkoh, siin oli aga ka vene kultuurielu keskkoh, kõigi võlude ja mürkidega, mis sisaldab suurlinn. Venestumine ses ümbruskonnas oli eriti hõlbus. Ja eks paljud kadusidki jäädavalt sellesse merre ja ei tõusnud enam veepinnale ka siis, kui Eesti oma riigi löi. See olukord määras ka Peterburi (arvatavasti ka Moskva, Moskva olud on nende ridade kirjutajale võõrad) eesti üliõpilasorganisatsioonides rahvusliku tööala ja suuna. Rahvusliku meelsuse otsene kasvatamine, ühenduses sellega sidemete alahoid kodumaa ja Tartu üliõpilaskonnaga, tutvumine kodumaa ajaloo ja kul-

tuuriga, — need olid üliõpilasorganisatsioonide otsene ülesanne. Sealjuures oli see töö raskem väliste tingimuste poolest, sest Peterburi ülikool ei tunnud üliõpilasorganisatsioonide tüüpi, mis levines Tartus. Tuli teotseda vahel sõna otseses mõttes põranda all, vilistlaste poolt ametlikult registreeritud abiandmise seltsi varjul. Illegaalne oli Peterburi eesti üliõpilaskonna elu. Isegi perekonnaõhute puhul tuli tänavanurgalt „seadusesilm“ pikemaks ajaks vahel ära saata „suitsu tooma“, et oma koosviibimist takistamata jätkata. Siiski üllatas vahel vene žandarmeeria äkiline külastus mõnda eesti üliõpilaste ja vilistlaste „konspiratiivset koosolekut“.

Hoolimata neist tingimustest, kandis Peterburi eesti üliõpilasorganisatsioonide töö head vilja ja nad olid nagu eesti avalikkudeks eelpostideks.

Kui Tartu üliõpilaskonda iseloomustab teatav skepsis praktilispolitiliste küsimuste vastu, siis ei saa seda mitte öelda samal määral Peterburi üliõpilaskonna kohta. Osalt ümbritseva vene üliõpilaskonna mõjutusel,

kes alati on püüdnud olla väga „politiline“, (mõne salajase ringi liikmeks olemine oli vene üliõpilastele nagu auasjaks), osalt ka minevikust pärit eeskujude puudumine vanemate üliõpilasorganisatsioonide ja nende mõtlemisnäol, kandsid Peterburi üliõpilaskonna suhtumised poliitilisesse küsimusisse praktilisemat laadi. Sotsiaalpoliitilised küsimused ja nende arutamine ja sõelumine täitis neis organisatsioonides palju ruumi päevakorras. PEÜS'i liikmeid oli poliitilistes parteides liikmeiks ja poliitilised lahkuminekid olid ka olulisemaks põhjuseks PEÜS'i lõhenemisel 1909. aastal. Sotsialistlik vähemus lahkus ja asutas omale uue seltsi nime all „Eesti Selts Peterburi linna kõrgemais kunsti-õppeasutistes õppijaile ja nende kursuse lõpetanuile abi andmiseks“ (lühendatult PEÜS), kuna enamus edasi teotses, seades esiplaanile rahvuskultuurilised küsimused ja võttes endale hiljem nimeks „Põhjala“. Ja iseloomustav on Peterburi mõjule, et suur osa meie sotsialistlike tegelasi ja vist kõik kommunistlikud tege-

lased on just Peterburis saanud oma akadeemilise hariduse.

Edasi tuleb märkida Peterburi seltside lodevamat organisatsiooni. Kui Tartu organisatsioonide enamikus reeglite võrk vahel liiga tihe oli, siis Peterburis oli ta algastmel. Ei peetud vajalikukski lähemat ja ümarat kodukorda. Osalt oli see tingitud ümbruse eeskujust, osalt aga ka sellest, et Peterburis oli raske korraldada organisatsioonide elu neil põhimõtteil, mis Tartus. Kui Tartus olid üliõpilasorganisatsioonidel omad alalised korterid, avarate ruumidega, kus käidi koos iga päev, kus moodus sageli suurem osa ööpäevast, siis Peterburis oli kooskäimine enamasti piiratud teatavate päevadega nädalas, käidi koos kord või heal juhul kaks korda. Kooskäimised olid sisustatud kas mõne referaadi või muu ettekandega. Niisuguses olukorras ei olnud ka elulist vajadust üksikasjalikkude reeglite ja kodukordade järele, sest omavaheliste kokkupuudete vormid olid arvult piiratud. Siiski oli näit. „Põhjalaski“ vajadus täpsema kodukorra järele tunduv,

kodukorra koostamine jäi aga teostamata sõjaolude pärast ja lõpule viidi kodukorra väljatöötus vaid „Põhjala“ asudes Tartu. Lähemalt on oma seesmise elu normeerinud vaid korp. Rotalia, kelle teotsemine aga Peterburis kauakestev ei saanud olla maailmasõja lahtipuhkemise pärast.

Rahvuslik joon on iseloomustanud eesti üliõpilaskonda kogu tema kestuse ajal. Rahvuslik joon peab olema mõõduandev üliõpilaskonnas ka Eesti iseseisvuse aastail. Kuid vähe on üksi selle põhimõtte deklareerimisest, sellele mõttele on vaja anda reaalne sisu. Rahvuslik suund peab kujunema ühtlasi ka dünaamiliseks jõuks, edasiviijaks, kuid ühtlasi ka ühendavaks, vastukaaluks neile lõhestavaile jõududele, mida kahjuks meie näeme meie praeguses ühiskonnas rohkem, kui see kasulik on meie väiksele maale ja rahvale. Iseseisva Eesti üliõpilaskonnal on sel alal ülesandeid ees ja ei taha kahelda, et temal tahet on nende ülesannete täitmiseks.

Arn. Susi.

Üliõpilaskonna majandusliku ankeedi teostamisest ja tulemusist.

Vold. Jako.

Üliõpilaskonna majandusliku ankeedi konkreetsele teostamisele asuti 23. jaan. s. a. Eeltööd võtsid umbes kuu aega ja veebruari lõpupoole algas saadud andmete läbitöötamine. Majandusliku ankeediga seoses olevad tööd lõppesid 19. mail.

Ankeete on korraldatud üliõpilaskonnas mitu korda, kuid läbitöötamiseni ikkagi ei ole jõutud. Puudusid igasugused summad saadud materjalide läbitöötamiseks. Käesolev ankeet oli selles suhtes õnnelikum: Riigi Statistika Keskbüroo kaasabil määrati esialgu andmete läbitöötamiseks 1000 krooni ja hiljem töö jätkamiseks veel 500 krooni. Saadud summa eest oli võimalik ankeedi küsimused kõik süstemaatilisel läbi töötada.

Üldiselt võib ankeedi korraldamisega täiesti rahule jääda. Ankeetlehti tuli täidetult tagasi 96%. See ligi sajaprotsendiline vastuste hulk võimaldas täieliku ülevaate koostamise praegusest Tartu üliõpilaskonnast ja keskmisest üliõpilasest. Enamus üliõpilasi oli asjale suhtunud täiesti asjalikult seis-

kohalt. Väike osa oli aga ankeetlehed puudulikult täitnud ja mitmesuguseid ebakorrektsusi endile lubanud. Puudulikult täidetud ankeetlehed jäid läbitöötamisel kõrvale ja vastavate üliõpilaste nimed teatati Ülikooli Valitsusele seisukoha võtmiseks. Ülikooli Valitsus on nende ksv. suhtes ka samme astunud.

Andmete läbitöötamiseks, nagu juba eelpool nimetatud, kulus 1473.94 kr. Tööd leidsid tööbüroos registreeritud üliõpilased. Läbitöötamise juures töötas arvuliselt 19 meest ja 12 naist. Tasu maksmine sündis hädaabitööde krediidi kasutamise korra järele.

Et saadud andmed on laiaulatuslikud ja kvaliteedilt võrdlemisi hääd, siis on kavatsus Riigi Statistika Keskbüroo kaasabil anda tuleval semestril välja eriraamat. Võimaluse korral lisades juure ka tervishoidliku ankeedi tulemused. See oleks kujukas kogu kõigest tehtud tööst.

Et on kavatsusel eriraamatu väljaandmine, siis piirdun siinkohal ainult lühikese ülevaate andmisega tabelite koostamisest, alustest ja üksikutest tabelitest.

Tabelite koostamisel on arvestatud 3129 ankeet-lehga. Nendest lehtedest on meesüliõpilaste omi 2114 ja naisüliõpilaste omi 1015 tk.

Tabelite valmistamisel on mindud kahelt aluselt välja. Esiteks — teaduskondade järele ja teiseks — vanemate ühiskondliku kihitise alusel. On ka veel rist- ja kombinatsioonitabeleid — neid on aga mõni üksik.

Üliõpilaste

VANEMATE ÜHISKONDLIKU KIHITISE

järele on jagunemine järgmine:

Talupidajaid üle 10 ha talundis	meesül.	578,	naisül.	170
Talupidajaid alla 10 ha talundis	„	95	„	29
Palgalistega ettevõtte pidajaid:				
kaubanduse alal	„	114	„	78
tööstuse alal	„	59	„	31
Isetöötajaid väikeettevõtjaid	„	255	„	134
Töölisi või teenijaid	„	228	„	134
Ametnikke	„	532	„	315
Vabakutselisi	„	93	„	59
Kapitalist elavaid	„	160	„	65

Nimetatud jaotusest torkab silma, et kõige rohkem on võinud lapsi ülikooli panna ametnikud, siis talupid. üle 10 ha talundis ja sellejärele teised.

PÄRITOLU POOLEST

(sünnikoht) on üliõpilased:

maakondadest	meesül.	1067,	naisül.	381
linnadest	„	717	„	436
välismaalt	„	318	„	192
andmed puuduvad	„	12	„	6

Esirinnas on Tartu maak. Tartu maak. on pärit 301 meesül. ja 95 naisül. Teisel kohal asub Viljandi maak. 138 meesül. ja 48 naisül., siis Viru maak. 95 mees- ja 72 naisül. Teistest maakondadest on hulga vähem.

Linnadest on päritolu suhtes jällegi esikohal Tartu 252 mees- ja 167 naisüliõpilasega. Teiseks on Tallinna 232 meesül. ja 144 naisül., siis Valga 28 mees- ja 38 naisül. Sellejärele Viljandi j. t. linnad.

Välismaalt pärit on kõige enam Venest, nimelt 214 mees- ja 143 naisül., siis Lätist 76 mees- ja 35 naisüliõpilast.

ALALISE ELUKOHA

järele on üldpilt järgmine:

maakondades	meesül.	585,	naisül.	257
linnades	„	1484	„	734
välismaal	„	33	„	13
andmed puuduvad	„	12	„	11

Tartu maakonnas asub meesül. 183 ja naisül. 63, teisel kohal on Viru maak. 63 m. ja 45 naisül., kolmas Võru maak. 68 m. ja 22 naisül. Kõige vähem on alaline elukoht Saaremaal — 13 meesül. ja 2 naisüliõpilasel. Võrreldes päritolu alalise elukoha tabeliga, näeme linnasolijate suurt tõusu maa arvel.

Linnadest on esikohal jällegi Tartu. Tartu on 669 meesül. ja 350 naisül. alaline elukoht. Teisel kohal asub Tallinna 482 m. ja 216 n., kolmandal Pärnu 64 m. ja 27 naisül.

Alaline elukoht välismaal on kõige rohkem Lätis — 27 meesül. ja 11 naisül. Soomes 5 meesül. ja 2 naisül. Saksamaal 1 meesül. ja teistes maades ei olegi kellelgi alalist elukohta.

RAHVUSE

järele on jagunemine:

eestlasi	meesül.	1759,	naisül.	876
sakslasi	„	161	„	41
venelasi	„	90	„	56
juute	„	68	„	27
lätlasi	„	11	„	7
soomlasi	„	6	„	8
rootslasi	„	10	„	3

Teisi rahvusi on vähem. Arv kõigub nii 1 kuni 3 isiku vahel.

KODAKONDSUSE

järele on

Eesti riigi kodakondsuses	meesül.	2053,	naisül.	997
Läti	„	35	„	12
Soome	„	5	„	2
Leedu	„	3	„	—

Teiste riikide kodakondsusest on üliõpilasi vähe. Nii on Saksa, Vene, Ungari j. t. igauhest üks üliõpilane. Üliõpilaste

KODUSEKS KEELEKS

on

eesti keel meesüliõpil.	1717,	naisüliõpil.	841
saksa „ „	177	„	46
vene „ „	100	„	64
juudi „ „	46	„	16

Teisi keeli koduse keelena on vähestel. Veel on koduseks keeleks mitmel üliõpilasel mitu keelt, nii vene, saksa jne. Arvestades üliõpilaste rahvusega näeme tabelist, et 11 eestlasest üliõpilasel on koduseks keeleks saksa keel.

Üldiselt oskavad üliõpilased võrdlemisi palju keeli ja

KEELTE OSKUSE

järele oleks pilt järgmine:

eesti keelt oskavad meesüliõpil.	2073,	naisül.	1001
saksa „ „	1591	„	894
vene „ „	1120	„	501
inglise „ „	313	„	366

Osatakse veel hispaania, itaalia, esperanto, juudi, ungari ja üks isegi türgi keelt.

Ainult lugemisoskusega oskab

eesti keelt meesüliõpilastest	10,	naisüliõpilastest	6
inglise „ „	1029	„	491
vene „ „	402	„	189
saksa „ „	511	„	111

Teisi keeli osatakse vähem, kuid üldiselt on teada vähemalt lugemisoskusega 34 keelt. Nende keelte hulgas ei puudu ka hiina ja araabia keel. Huvitav on asjaolu, et üldse eesti keelt ei oska 31 meesüliõpilast ja 8 naisüliõpilast. Samuti et võrdlemisi palju osatakse inglise keelt ainult lugemisoskusega.

(Ülevaade jätkub järgmises „Ül-lehe“ numbris.)

SELL X JUUBELIKONVERENTS TARTUS.

Tänavune maipidu tõi Tartusse üliõpilaspäevade elevuse. — Eesti Üliõpilaskonna algatusel Tartus asutatud SELL-üliõpilasliit pidas sedapuhku oma kümnendat konverentsi ja meelitas siia ühekorraga samapalju välisosavõtjaid, kui neid olnud senisel üheksal konverentsil kokku.

Juba kolm aastat tagasi seadis SELL endale eesmärgiks muuta konverentsid senise puhtadministratiivse korralduse alusel enam tegelikkuse nõuetele vastavaks: tuua kokku arvukas osavõtjate pere, tutvustada neile selle maa arengut ja viia neid rohkem kokku laiemate üliõpilasrühmitustega. Vahepealsed Kaunase ega Helsingi konverentsid ei annud aga sel alal positiivseid tulemusi. See-kord aga alustati eeltööd varakult. Juba mõeldunud sügisel olid kavand valmis, Keskbüroo oli kahel istungil ka konverentsi küsimused ettevalmistanud, igale maale saadeti reklaamprospektid nende oma keeles, osavõtumaks määrati väike ja aeg ühendati üliõpilaskondliku huvisüdamusega — maiepoga. Ning 29. ja 30. aprillil tõi rongid Tartusse 114 külalist Lätist, 26 Leedust ja ühes kohapealsetega 20 Soomest — kokku 160 osavõtjat.

Esimesel päeval kasutati maksimaalselt ajavõimalusi. Raudteevalituse erakordsel vastutulekul viidi läti, leedu ja kohapealsed soome külalised erirongiga Kohtlasse, näidati neile põlevkivi kaevandusi ja Eesti õlitehast. Sama päeva õhtupoolikuga jõuti neile näidata veel Eesti-Vene piiri, käidi Kreenholmi vabrikutes, vaadati Narva koske ja kindlusi. Järgmine päev tõi kogu pere Tartusse ja saabusid ka soomlased. Ülikooli aulas peeti juubelikonverentsi aktus. Käidi tutvumas Ülikooli raamatukogu ja Eesti Rahvaluule Arhiiviga. Pealelõunat külastati naisüliõpilaskonnasatsiooni ja õhtul võeti osa üliõpilaskonna tõrvik-rongkäigust. Ning samal õöl toimusid hästiorganiseeritud grupikülaskäigud organisatsioonidesse, mille kavast tutvumine ühe nais-org-i, ühe üliõpilasseltsi ja ühe meeskorporatsiooniga. Ja kolmandal

päeval retk Raadi muuseumi, vähe vabaaega, pidusöök Vanemuises, koos õppejõududega ja osavõtt maiepeost sealsamas.

Kümneaasiasse kestuse puhul olid kutsutud ka kõigist senistest konverentsidest ja Keskbüroo istungeist osavõtnud delegaadid. Osa neist ilmuski ja nii võis näha Eesti endiste delegaatide kõrval ka Lätist SELL 2. konv. presidenti Gustav Celmins'i, kelle ettepanekul omal ajal määrati Keskbüroo asupaigaks Tartu, 1. konverentsi delegaati V. Jankaus'i — pragune Läti Välisministeeriumi presiosakonna juhataja. Leedust oli 1925. a. delegaat Kaulakis. Selgus, et paljud SELL-i aktiivsemaid tegelasi on nüüd oma maadel riigielus või seltskondlikus töös juhtival koh-tadel. Selle uue generatsiooni kaasabil võib aga saavutada juba palju kaugeleulatavamaid ühistööd, kui seni.

Erilise tähelepanu alla võeti suursündmus kõigi maade üliõpilaslehtede poolt. Vahetati vastastikku kirjutisi, klišeid ja tulemusena käsitavad 4 üliõpilaslehte Soomes, 1 Eestis, 2 Lätis ja 2 Leedus oma aprilli ja maikuu numbrites pidevalt SELL-liiduga ühenduses olevaid küsimusi, mis on esmakordne ühine juhus liidu kestvusaajal. Nii oli Leedus korraldatud suurem ankeet õppejõudude vahel Baltiliidu küsimuse kohta, Lätis kogutud huvitavat ajaloolist materjali, jne. ja Soomes läbib kirjutised juba kolmandat numbrit.

Peasündmuseks kujunes konverentsi juubeliaktus Tartu Ülikooli aulas. Eesti üliõpilaskonna esimehe R. Tasso avasõnade järgi valis konverents omale presiidiumi 1933/34 tegevusaasta peale: president R. Tasso (Eesti), I abipresident R. Plume (Läti), II abipresident J. Staupas (Leedu), I sekretär mag. K. Auvinen (Soome), II sekretär prl. L. Raudsepp (Eesti) ja alaliselt presiidiumi kuuluv Keskbüroo juhataja H. Paal-mann.

Esimesena sai sõna tervitusteks rektor prof. J. Köpp. Ta tõi sooje tervitusi Vabariigi Valitsuse ja Haridus - sotsiaalministri nimel. Vii-

mane on ise liidu asutamise mõtte kandjaid ja esimeste aastate intensiivsemad jõude ja ideoloogid. Eriti rõhutas rektor Tartu Ülikooli headmeelt liidu kestva tegevuse üle ja kinnitas tõsist lugupidamist tehtud töö vastu. — Teine tervitus oli saabunud Läti Haridusministrilt. Läti ja Soome saadikud kahetsesid puudumist ja tervitasid soojalt, Turu ülikooli rektor oli saatnud telegrammi. Eestist tervitasid Riigikohtu esimees, Tartu linnaeape, II diviisi ülem. — Arvukas hulk telegramme oli SELL endistelt presidentidelt ja delegaatidelt. — Rahvusvahel. Üliõpilasliidu president Mr. Follows, kellele ka kutse oli saadetud, ei saanud Exekutiivbüroo istangu pärast osa võtta ja saatis pikema tunnustuseavaldise CIE nimel. — Eriti soojalt tervitasid ja tänasid külalislahkuse eest Soome, Läti ja Leedu üliõpilaskondade esindajad. Läti Ajakirjanikkude Liidu paremad soovid andis edasi hr. Jankaus.

Konverentsi paarutlusprobleemile, Baltiliidu küsimusele, andis tervikliku ja sisuka aluse enda huvitava ettekan-dega prof. A. Piip. Ta loetles Baltiliidu kujundamise vorme mõeldunud aastasadadest, tõi täpsed andmed iseseisvuse ajastu saavutustest sel alal, loetles senised takistused liidu loomisel, kui ka need veel suuremad raskused, mis selle mittekujundamisest võivad tekkida. — SELL-liidu üle andis tegevuse ülevaate Keskbüroo juhataja, mille sisu juba eelmises numbris avaldatud.

Kuid kõigi nende väliliste propaganda ja massikorralduste kõrval, millele sedapuhku oli otsustatud kõige suuremat tähtsust anda, ei jäänud konverentsi sisuline töö kaugeltki varju. Võib koguni kinnitada, et resolutsioonide vähene ridade arv ja koosolekute lühidus, tõi endaga kaasa palju enam reaalseid saavutusi ja tõepoolest teostatavaid tulevikukavatusi, kui paljud senised päevapikkused koosolekud. Kahtlemata omab sealjuures peatähtsuse see, et kõik küsimused olid aegsasti ettevalmistatud ja materjalid läbi töötatud. Tuli vaid üksikute maade seisukohad ära-

10. SELL
KONVERENTSI
DELEGAADID

kuulata ja otsus teha. Seekordsed otsused olid üllatavalt üksmeelsed.

Esimene komisjon, kus arutati organisatsiooniküsimusi, astus seekord sammu välisilma ette. Juba viisteist aastat on püsinud Soome, Eesti, Läti ja Leedu poliitiliselt iseseisvate riikidena, sama kaua on kestnud Balti liidu loomise katsed, Balti klauseli elluviimise püüded, sama kaua on peetud konverentse ja nõupidamisi, millest välisilmale esineb ainsa silmapaistva tagajärjena 1923. a. sõlmitud Eesti-Läti liiduleping. See olukord oli liidu kümnendal tegevusaastal rohkem kõne all, kui kunagi varem. Hoolikalt ettevalmistatuna, esitas Keskbüroo soovil Eesti Üliõpilaskond komisjonile memorandumi kava, milles rõhutati nelja riigi poliitilise ja majandusliku koostöö vajadust ja Balti liidu teostamise mõtet. Selle sisu oli enne teatavaks tehtud ja iga üliõpilaskond esitas oma seisukoha memorandumile üle. Kõigi nelja üliõpilaskonna seisukoht oli ühtlane. Memorandum tuleb esitatud kujul vastu võtta ja nelja maa valitsusele saata. Noor generatsioon on suutnud 10 aastat liidus koos töötada, on loonud aluseid paremaks üksteise mõistmiseks. Nüüd, lähemal päevil, annavad üliõpilaskondade esindajad memorandumile ka valitsustele üle.

Edasi väärrib tähelepanu otsus

ühise välisesituse suhtes CIE:s. CIE nõukogu istungeile saadavad SELL üliõpilaskonnad tulevikus kulude kokkuhoidmise ja ühtekuuluvuse äratõendamise mõttes ühise esindaja. Tema reisukulud reparteeritakse nelja maa vahel ja esindajaks on järjekorras presideeriva maa delegaat, kes CIE küsimustes kompetentne. CIE kongressidele aga saadetakse endiselt eraldi esindajad, esinetakse aga ühiste seisukohtadega. Teistele üliõpilaskonverentsidele sõitjad saavad alati volitused ka puuduvatelt üliõpilaskondadelt.

Teine komisjon, kus arutati üliõpilaskonverentside ja vahetuse küsimusi, konstateeris, et praktikakohtade vahetuse alal on suur samm edasi jõutud ja tänava võidakse seda teostama asuda. Otsustati korraldada SELL ekskursioon Itaaliasse sügisel 1933. Edasi räägiti läbi ekskursioonide huvialade jaotus saabuvate Helvesia ja Poola ekskursioonide puhul, koostati kava Inglise üliõpilaskonna esindajate vatsuküllakutse jaoks, otsustati korraldada välismaa üliõpilastele akadeemilised õhtud Tallinna ja Riia laulupidude ajal ja otsustati suurendada CIE reisikaardi soodustusi, hankides neile tunnustuse haridusministeeriumilt.

Spordikomisjon, kes tegutses kolmandana, kinnitas kõigi seniste seitsme esivõistluse paremad saavu-

tised SELL rekorditeks. Nii on praegu Soome nimel 14, Eesti nimel 2 ja Läti nimel 1 esikoht. Talivõistlustest kinnitati ainult kiirusutamise saavutised rekorditeks. Eesti Üliõpilaskonna ettepanekul muudeti spordistatuutides punktidesüsteemi, mille järgi kaotati esimese koha liigselt esiletõstmine. Järgmine suvespordi esivõistlus on sügisel Kaunases, kui Leedu seda korraldada saab. Talispordi esivõistlus on eeloleval talvel kindlasti Kaunases.

Pressi ja informatsioonikomisjon, milline neljandana koondab üliõpilastele toimetajaid ja toimetustöökäimeid, võttis uue ja kindlaimelise suuna välispropaganda alal. Otsustati tulevikus välja anda SELL informatsioonileht kaks korda aastas saksa keeles, milline saadetakse kõigile välismaa üliõpilaskondadele ja liitudele. Üliõpilastele aga hangivad vastastikku igal maal omale korrespondendid, kes neile alatasa saadavad informatsiooni. Iga-aastased aruanded aitavad kontrollida, kas kõiki otsusi küllaldaselt täidetud.

Konverentsi tuleb kahtlemata pidada kordaläinud senistest nii osavõtjate rohkuse, kava huvitavuse ja töö saavutuste poolest. SELL üliõpilaskonnale on oma eluõigust selle 10. aastaga täiel määral kinnitanud.

H. Paalmann.

Aktuaalsemaidest küsimustest koguteoses „Kultuuri ja teaduse teilt.“

Tartu Ülikooli 300-aasta juubeli puhul on „Veljesto“ avaldanud valimiku kirjutisi, peamiselt üksikküsimuste kohta humanitaarteaduste alalt. Kaks autorit, A. Anni ja A. M. Tallgren, siiski käsitlevad just praegusaaja üldprobleeme. Viimase neist — soome arkeoloog — kirjutis oma eitava suhtumisega rahvuslusele äratab tähelepanu, s. o. pahameelt üliõpilaskonnas kui ka laiemas avalikus arvamises, kuigi see vastukaja jäi nõrgaks, võrreldes eelvusega, mis järgnes „Veljesto“ esimesele pretensioonikale sõnavõtule juba 10 aasta eest (siis ilmus „Mõtteid valmivast intelligentsist“), ja võrreldes ka samust ringkonnast väljunud „Dünamisme“ mõjuga. Praegune juubeliraamat üldiselt ongi sedavõrd tagasihoidlik oma teemides ja toonis, et näib nagu hakataks „Veljestos“ sõjakuse asemel hindama rahuagest tšokust ja teatavat leplikkust sotsiaalses ning rahvuslikes küsimustes. Saatesõnas rõhutatakse: „... siin maal ei saa olla õige rahvuslane, ilma et oldaks demokraat selle sõna täies mõttes, kuid ei saa olla ka õige demokraat, ilma et üksikindiviidide ja kihtide püüded just vaimse siivenduse ja mõjustuse abil juhitaks riigi ja rahvuse ühishuvid ja üldnimlikkude kultuurisihide teenistusse.“

Nii defineeritud sihte taotleb konkreetsel alal E. Laiu „Tartu Ülikooli osa meie välissuhetes“, ja H. Moora „Meie teadusliku töö ülesannetest ja võimalusist väljaspool kodumaad rahvusvahelises ulatuses“. A. Anni pikem artikkel „Väärtustunde kriisi ja väärtuste põhjenduse probleem“ aga tahab „vaimse siivenduse ja mõjustuse abil“ liita lugejat üldsusse. Siin asutakse nüüdse maailmalise kriisi küsimuste keskele ja arendatakse teatavat saneerimiskava — peamiselt vaimuteaduste tulemuste najal, ent tugeades laialt ka

bioloogia uuemaile üldvaatele. Autori maailmavaate esitus tuleb toime küllalt huvitavalt ja, mis peasi, küllalt põhjendatult — vähemalt kõige üldisemat laadi kokkuvõteteis. Lähemal arvustamisel ei osutu kõik üleminekud ja järeldused just veenvaiks — mida muide on raske nõudagi nii julgelt „kavandilt“. Võiks küsida, kas vahest ei oldaks selgemaile tulemusile jõutud puht-vaimuteadusliku konstruktsiooniga ja psühholoogilise eritlusega, kas on tarvilik järele anda lugeja „üldhariduslikele“ instinktidele, millele alati maitsevad võimalikult segat potpourri'd loodusteaduste, filosoofia ja isegi teoloogia üldvaateist. Näib, nagu ei jääks autor oma julgusega mitte palju taha ühest oma tunnismehest, H. Hellmundist, kes tahab isegi elutud loodust ja vaimset elu liita ühe seaduse alla. A. Anni toeb anglosakside kombel küll ainult orgaanilise elu hisseadustele ja peab organismide arengu, energia sublimatsiooni tõusjoone kõrgeimaks järguks puht-vaimset, eetilist elu, egoismist vabanenud isiksuse kaasaalamist üldsusega. Siiski jääb küllalt keskseks Hellmundi järele toodud lause: „Mis füüsilises ilmas külgetõmbejõud, seda on vaimses teise olemuse objektiivne tundmine ja nii oma egoistliku keskpunkti ülekannetemesse, teiseigi tahet oma tahtena tundes tema valitsemine ja nii enda ürgse võimutahte teostus.“ Siit järgneks kõigi isiku ja üldsuse vastuolude tasandus, kõigi vaimsete ja majanduslike kriiside lahendus! Psühhoanalüüsi avastet ürgset tungi oleksid lepitatud eetikaga.

Üksikasjus siiski ei lähe A. Anni „vana Aadama“ ja eetika sünteesimine libedalt. Liiga üldiselt ja julgelt on sõnastatud näiteks: „Bioloogia ja kristluse ühine põhitõde on oma järjekordse uue tõestuse leidnud sügavuspsühholoogias“ (alateaduse

psühholoogias). Ainult ühtekuuluvustunne suutvat vabastada isiksustunde kannatusest — olgu oma kaasnimeste, olgu looduse ja kõiksuse ees. Eelpool aga autor oli alla kriiputanud, et Öhtumaa „elukunst“ ja väärtustehinnang on arenenud just kontrastrikkama intensiiviteedi suunas, dissonantsline elementide läbikõlamises üksteisest; „mitte iga harmoonia ei tähenda veel iseendast ka väärtuskõrgust.“ Võib-olla jääb ühtekuuluvustunne näiteks kogu inimkonnaga samuti üheks „nõrgemaid harmooniaid“, mingiks lagedaks tasandikuks oma väärtusilt?

Tahe harmoniseerida lihtsalt kõike muutub A. Anni artiklis eriti küsitavaks sääl, kus bioloogia ja vaimse elu põhiseadusil minnakse edasi „jumala struktuuri“ eritlusele ja lõpetatakse seega, et tunnustatakse ristiusk üheks tähtsamaks vahendiks praeguse kriisi lahendamisel. Väga huvitav on mitte kõikvägeva, mitmusliku „Elu Jumala“ väljatahumine inimkonna kogemustiku massist, umbes vastavalt Rolland'i käsitusele. Kui aga kosmilis-mehaaniline printsiip nimetatakse Isaks, elutung ja „hing“ — Pojaks, vaim — Pühaks Vaimuks, ja nii tahetakse ratsionaalne maailmakäsitlus katta kristluse dogmadega siis see päaleehitus — vaimuse ülepingutus sinnapoole puht-inimlikku — ei tundu ei veenvana ega tarvilikuna. Vähemalt sinse rahva praegusele psüühile see ei ütle palju. Ent, kui välja arvata see lõppkonstruktsioon, siis tuleb pidada A. Anni artiklit huvitavaks, isegi tarvilikuks mõtteavalduseks, mis harjutab üle nägema meil praegu lokkavast pisimõtete rägastikust ja „põrunud aru õnnistusest“.

A. M. Tallgreni paarileheküljelistes kirjutistes on tunda paanikat Lapua puhul; autor lisabki märkuse: „Võib-olla on kogemused Eestist teised.“ Kui arvestada viimaseaja teateid Saksast, siis igatahes saab sümpaatlikukski autori veidi iganevunud skandinaavialine humanism: see kaitseb kultuurvabameelseid terrorivastu ja juhib tähelepanu asiolule, et hää kodanikukasvatusega mais on massifanatismid tundmatud. Teisalt, nagu näitab artikli lõppkokkuvõte: „Rahvuslik moraal näib viivat egoismile ja julmusele ka siis, kui see on positiivne, isendit kannustav jõud,“ jääb autor liiga platoonilises kausse elust ega arvesta, et kogu kultuuri kui ka ühiskonna kujundus sünnib modernis maailmas paratamatult erirahvuste najal, nende enam või vähem erinevate eelduste ja tahtmiste kehastusena.

H. Paukson.

„Vanemuise“ kevadise teatrihooaja viimaseid esietendusi.

Peale Adsoni „Iluduskuninganna“ haritlast võõrastava aguliideoloogia, peale Mussolini maskulinse, targalt seipitsetud „Saja päeva“ ja Karma kunstiliselt ja ajalooliselt võimatuma „Lembitu“, oli otse üllatavaks vahelduseks V. Mettuse dramatiseering „Mauruse gümnasium“.

Pole kahtlust — Tammsaare „Tõe ja õiguse“ 2. jao lavalettoomine andis „Vanemuise“ kevadise mängukava ainsa tugevakaalulise ja täiel määral maitsetava pala. Vaatamata tüki visandlikule ja ka iseloomult pildisarjana tunduvana, on „Mauruse gümnasium“ haarav ja menukas näidend. Koolielu illustratsioonid on antud nüansseeritud sõnastuses, siin leidub mõtlemapanevaid kõnekäike ja sädelevaid probleemivihjeid — lühidalt: ses on Tammsaaret tunda igas pöörangus, sest dramatiseeringul ja romaanil on õige ohtrasti laussetikulisi ühtelangevusi.

Sisult pakub „Mauruse gümnasium“ kergelt sissevaadet Treffneri gümnasiumi ellu, nagu see oli venestuseaja pimedail päevil. Kogu tegevus sünnib koolitoas. Puuduvad igasugused romantilised seiklused, armuintrigid, kriminaalsed huviäratamise vahendid ega pole serveeritud ka keerukat psühholoogilist joonist. „Mauruse gümnasium“ on karakternäidend ja ses langeb pearõhk tüüpide kujutlemisele. Eeskätt on iseloomustamist leidnud hra Maurus, kes, et pidada kooli, peab mängima diplomaatiliselt määrdumise oma kooli kasvandikega ja õpetajatega, olgu need eestlased, venelased, sakslased või poolakad. Mauruse kaju täidab kogu dramatiseeringu. Kui palju võib küll härra Maurus kõneleda, vihastada, olla hämmeldund ja taas ikka ja uuesti painata omilt õpilasilt raha. Jaa, veider tüüp see Maurus. Veider ja meeldesõbbiv nagu ta õpetajadki, ning ainult õpilased, need igavesed kõigile vempudele valmis olevused, keda kohtame samadena igal ajal ja igal pool ei näi sugugi kummalistena, küll aga äärmiselt ehtsatena, tuttavatena ja lõbusatena.

Mis puutub mängusse, siis saadi sellega haruldaset sobiva tüki tõttu hästi korda. Miljöö, milles tuli liikuda, oli omane, lähedane, ei nõudnud mentaliteedi kohandamist võõraisse oludesse, nagu „Sajas päevas“. Eriti paelus peategelast mängiv hra T ü r k, kes Mauruse lavalises kujundamises andis hulga finesse. Üldse oli tükk tänulik nii näitlejaile kui ka maitsemishimulistele vaatajaile,

sest ta märkis etappi vaimu- ja hingelähedasema repertuaari suunas.

Lõpuks ei saa erakorraliselt jätta heitmata pilku ka Agnes Taari ja A. Virkhausi „Veskineiu“le. Esietendusel äratas „Veskineiu“ kui üks väheseid kodumaise opereti katseid suurt tähelepanu ja vaatama oli ilmunud koguni eliitsema publiku esindajaid, kes tavaliselt Tartu tingel-tangellikul operetil ei käi.

Kahjuks ei olnud aga „Veskineiu“ ei meloodiliselt ega sisuliselt põrmugi paeluv. Nii opereeriti süzeelises ülesehituses kulunud stampmotiividega ja šampkujudega, vesistades kõike seda omakorda allakriipsutatult alaealise ja naiivse lastenäidendliku lausestikuga. Peale selle oli „Veskineiu“ tugev tendents sõnalavastuslike võtete poole, mis paiguti pani kartma, et kantakse ette mõni sügav-tõsine monoloog ja la „olla või mitte olla“. Üldse kippus see ajast ja arust läinud armatsemine, mis näiteks saksa operettides vallandub peategelaste šlaagerlikes laulu-partiides, siin saama liialt raskepärased ja teataval määral koguni traagilisegi väljenduse. Kuid ega operett pole kurbmäng, kus mõni tegelane peab ringi rändama surmani solvunud ja elustüdinunud näoga. „Veskineiu“ kui opereti päästvaks hingeks oli ses mõttes karikatuurne vanapii-

ga Kai, kelle tulekud ja minekud seostusid lõbusama meeleoluga. Ent siingi oli koomiline element liig maotu, labane ja vahel lihtsalt otsitud ja seepärast eriti odav. Mõni „naljanumbritest“ oleks eduga võinud jääda välja. Kuid sisulisele saamatusele, külajantlikkusele, kahvatussele ja primitiivsusele vaatamata liikus tegevustik päris siledalt ja oli vähe kärbinguid, mida oleks tahtnud tuua käesolevase lavastusse, olgugi et lavastajale ei saa jätta tegemata etteheiteid mängijate kramplikkude pooside puhul.

Paremini kui magedad veskistseenid õnnestusid väliselt peenema seltskonna kujutus, mida aga teksti abita sõnastus purustas otse häirivalt. Sellega koos peaks mainima hääd ja efektikat dekoratsiooni ning õige maitsetavat tantsu tulukestega.

Muusikalisest küljest oli „Veskineiu“ harmooniline, õrn, põhjamaiselt flegmaatiline, meelesõbbivad viisid puudusid.

Üldiselt võib „Veskineiu“ võistelda saksa viimase järgu courthmahlerlikkude operettidega õige hea eduga. Samal ajal ta paneb janunema operetti, mis oleks kantud tänapäevasest, moodsast, asjalikust, täieelisest ja eelkõige üleemeelikust elutundest. Isegi vaimukust, veidigi vaimukust tahaks tas näha. Ja kui ei eksi, siis on „Veskineiu“ autoreil seks mõningaid eeldeid, kui nad inspireeruvad teissuguseist eeskujudest.

L. Künnapas.

Meie noorem generatsioon nagu teda näeb Helmi Mäelo.

Hiljuti ilmus kirjastus „Tungla“ väljaandend Helmi Mäelo sulest raamat paljutootava ja huviäratava pealkirjaga „Tänapäeva lapsed“. Teos tahab anda pilti meie noorema põlve esitajate, eeskätt maaltpõlveneva haritlaskonna elust-olust, kirjeldades üht abielu ja selle purunemist. Teem, millist viimasel ajal eriti suure menuga käsitletakse.

Pangaametnik Meelis Ujbo abielu Vesta Väguga — vanaaegse tütarlapsena, kelle elu eesmärgiks on laps ja abielu. Tulevad armukadedusstseenid mehe poolt, siis mehe huvitumine naise sõbratarist doktor Viive Kasest, Vesta lahkumine mehest ja uuesti abiellumine mehe vennaga.

Tähelepanavamaist motiivest torakab eeskätt silma emaõnne hosiannatsevalt käsitletud motiiv. Lapsed ning lastega seotud seigid näivad autorile olnud väga südameläheda-

sed. Emaõnne propagandat tehakse pea igal võimalikul leheküljel, antakse retsepte, kuidas emaõnn sooritub kõige paremini, imetletakse laste jala ja kätelööke ja satutakse isegi õrna meeleollu, kui mainitakse nii haruldast nähet, kui seda on märjad mähkmed.

Naine on emana suure elukohustuse täitja ja pole kahtlust, et emaõnn on suurim õnn, kuid sel kujul nagu ta romaanis antakse, tundub ta võrdsena kõigi pudulohuste võimele paljuneda, lihtsalt looduse väljaelamisena inimeses, mille pühul inimesel enesel on vähe öelda. Vesta on ainult nukk-ema, peaaegu ei sugugi mehe naine, ta mõtleb alati eeskätt omile lastele ja siis alles mehele. Lapsesünnitamine tundub talle suurema ülesandena, millega naine suudab hakkama saada. Hoopis huvitavam on Viive ematunde ülekandmine naise ühiskondlikule tegevusele. See

kuidagi sümpaatsem doktor propageerib emasuse kõrval naisõiguslust, uut abieluseadust ja peab seltel teemil pikki jutlusi. Tema sõnade järelle on mehed halvem sort inimesi maamunal, kes on loodud eriti selleks, et panna naist, eeskätt abielunaist, kannatama. Eriti kuna mehed on sünnipäraselt narrid ja kõik ühesugused ja muidugi joomarid ja baanaalsuse kvintessentsid.

Lõpuks püüab autor sõdida liiderliku elu ja joomise vastu. Selleks joonistab ta joomingute ja seltskondlike koosviibimiste pilte, kus ainult klatšitakse, juuakse ja elatakse ulaelu. Kirjelduste vahele ja lõppu oskab osav autor siis puistata vargsi õpetussõnu ja põlastavaid õpetusteraide sõrendusi. Ja mis kõik ei tehta, et tänapäev paistaks ainult soovitud halvast küljest! Liiderliku elu kirjeldamiseks võetakse appi isegi trikk naiskorporantidega. Naiivsele publikule see mõjub, kuid autor oleks kahtlemata teinud targemini, kui ta oma tumedatele reeglitele poleks hakanud otsima üldistavaid kinnitusi sealt, kust neid pole peaaegu sugugi leida. Kui peoks kogunenud 12 pankurile korporatsioonist tellitakse välja 12 neidu neid lõbustama ja hiljem nilbeid märkusi nende suhtes lennutatakse, jääb tudengite siseelutundja hämmastuses peatuma. Millise tendentsi nimel tahab autor näha asju nii, nagu nad ei ole ja samastab tudengeid libudega? On selge, et tänapäeva noorus selles raamatuse ei leia ega võigi leida kujutlust, kuna autor ise pole tänapäevaga nähtavasti kuigi kontaktis. Viives ja Elvis on küll antud mõningaid viipeid uue nooruse poole, kuid need on õige nõrgad. Eesti töötavast, positiivsest tudengist, iseseisvalt oma ja mitte mõnede žurnaalide põhimõtete elu elavast, tundeliselt paenduvast ja elasest tudengitüübist ei või siin unefedagi. Logelemine on ju ammu jätnud tudengi rahvaga jumalaga, sest elu lihtsalt murrab sisse...

Üldse kummitab Mäelo teoses mingi vägivaldselt otsitud seltskond, kes peab illustreerima liiderlikku elu, joomist ja võimaldama autorile diktaatilisi vahele märkusi. Tendents on teoses niivõrt läbipaistev ja valdav, et teosest kui kunstiloomingust on raske rääkida. Selleks näib autoril puuduvat lihtsalt kunstivaist. Nii ei leia eelpool loeteldud kujud ja motiivid mingit kunstilist kujundamist.

Tegelased on kui nukud, kelle kaudu väljenduvad autori veened, millised pole kahjuks haaravad, uudsed, ei üllata, ei vaimusta — on kuulnud ja kuulnud. Neid refereeritakse lehekülgede kaupa, mis mõjub

ÜLIÕPILASPARLAMENDI

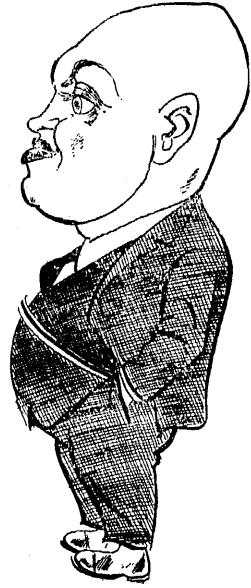
A. KANGRO.

Tunneb kõiki Edus-
tuse tööalasiid.
Lemmikala: teater.
Vihkab: karikatu-
riste.

K. MATTHISSON.

Täitsa burš.
Põhjaliik revideeri-
misel ja studeerimi-
sel.

V. JAKO.

Tööbüroo direktor.
Tema teaduslikke
töid „Üliõpilask. ma-
janduslik ankeet“.
Ootab praegu „kun-
desid“.

laostavalt teose üldkompositsioonile ja viib tähelepanu kõrvale tegelastest ja nende hingelise arengu jälgimisest, kuivõrt seda siin on suudetud pakkuda. Iseloomude joonistamisel tarvitab autor päris ohtrasti otsest karakteristikat — seda kunstiliselt vähem väärtuslikku võtet. Iseloomud aga jäävad konstrueerituteks, paberlikeks ja neisse ei valgu piiskagi verd. Iseloomu arengu asemel toodetakse ameerika filmide õnneliku lõpu-lüürikat ja kohati paatostki (Alaoja perenaise õhkamised peale majanduse kokkuvarisemist, Vesta elu õnnelik lõpp), rääkimata ebausutavustest tegelaste hingeelus.

Sündmustik, tegevus ei saa veenvaks, sest teda nagu polegi. On ainult ta hall, ruttav politsei protokolliina tunduv refereering ohtralt läbi-põimitud programmiliste targutustega. Reljeefsete piltide andmise võimetus laseb vahel tõsiselgi stseenil koomilise värvingu saada. Armastuse kujutlus on eriti ebaõnnestunud just mõistusliku ja konstrueeritud elemendi tõttu, mis armastuse väljendusele on andnud koguni ebapuhta ja eetoskauge ilme. Autor näeb kahjuks vana ja iganema hakkavat, teelt

kõrvale kaldunud mitte domineerivat elupalet ja laiendab üksikjuhu kogu tänapäeva generatsioonile.

Kõigi pahede kiuste peab tunnistama: autori stiil, millest kogu raamatu kestusel kinni peetud, on kui loodud tema haritlaskonna kirjeldamiseks — tegelaskonna vaimne fase ja ta kõneviisi sulavad orgaaniliselt täiesti ühte. Ses mõttes pole viga kulunud kõnefiguuridel, nagu „leiba luusse laskma“ (11), „südamike peksis kui vasaraga“ (7), „žiirid on kadunud tilgana merre“ (58) jne.

Tundub, et üldse on hoolega välditud omapärast ja huvitavat sõnastust. Juba stiil on võimeline iseloomustama tegelaste tundmuste pinna-pealsust, nende mõistuslikke ja hariduslikku primitiivsust.

Kahjuks ei õigusta see kõik seda 160 leheküljelist trükkteost nimetada romaaniks ja ilukirjanduslikuks teoseks. Võib olla laseb autor tulevikus oma karskusmoraali — naisõiguse ja perekonnaseaduse propaganda kehakamad brošüürid trükki ilma romaani ja üldse belletristika etiketita ja jätab vastutustundetult riivamata tänapäeva üliõpilaskonda, keda ta ei tunne.

K. Pormeister.

VILISTLASI (11. LEND)

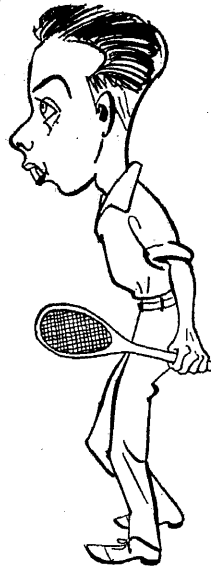
V. PÄRTELPOEG.

Üliõpilaskonna väsimatu sekretär — asendamatu. Eriteened Edustuses kindla korra loomisel.

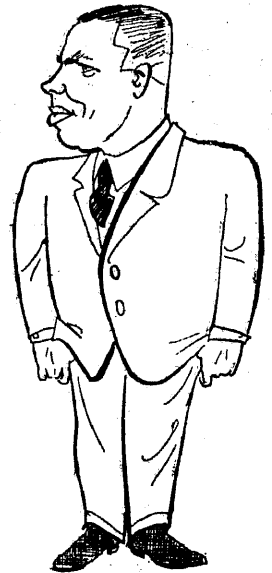
E. ÄNILANE.

XI Edustuses oli abisekretär. Nüüd jätkab karjääri Üliõpilaskonna asjaajaja k. t-na.

I. LILL.

R. Tasso I valituse aegu oli pikemat aega viitsepresident. Eraelus: ap- teeker + spordimees.

H. ÜKSTI.

„Õigus peab olema. Kui teie ei taha, siis mina teen ise.“
Ja korraldaski 4. akad. toetusnädala.

LÄTI ÜLIÕPILASKONNA KEVADPIDUSTUSILT.

Läti üliõpilaskond pühitses 24. ja 25. mail oma semestrilõpulist traditsioonilist kevadpidu, millest olid kutsutud osa võtma teiste SELL- maade üliõpilaste esindajaid.

Kuna meie maipidu on ajalisel küll sedavõrt ebasoodus kevade pühitsemiseks, et poleks palju praegusel muutmise ajajärgul nihutada sedagi püha vähe kevadesse, siis Läti üliõpilaskond on selles asjas soodsamas olukorras: Esindus määrab päeva ja üliõpilaskond pühitseb. Tänavu oli see määratud päev ometi kahjuks sattunud vihmasajule, mis takistas pidutsemist rohkem, kui meie maikülmad.

Pidustuste esimene päev algas sel aastal esmakordselt peetava tõrvikrongkäiguga, millega taheti panna alus sellekohasele traditsioonile. Mõte on pärit meie viimaselt mai- õolt, kust Läti külalised teatavasti osa võtsid.

Rongkäik kujunes, kuigi esma- kordne, suuremaks meie tõrvikrong- käikudest. Osavõtjaid oli 3000 üm- ber (üliõpilaste üldarv 8000), vaatamata vihmale. Huvitav on mär- kida rongkäigu korras seda, et esi- osas sammusid kõik meeskorporat- sioonid ja nende järele naiskorpo-

ratsioonid — siis mõlemi orgitüübi liidu vanuse järele. Leedu energi- line naisesindaja tähendas selle koh- ta, et nende maal oleks mõeldav jär- jestus ainult ümberpöördukt. Üli- kooli esisele oli kogunenud hulk õppejõude, eesotsas äsjavalitud rek- toriga. Neile öeldi tervitus ja laul- di cantuse korras „Gaudeamus“. Selle järele marsiti tagasi kasino aeda, kus laulu saatel põletati tõr- vikud. Kohe algas siseruumis ball, üliõpilaskonna kevadball, kus võis näha värviküllust ja veel suure- mat meeleoluküllust. On eriline Riias kogu üliõpilaskonna ilmege: kuigi ballil peetakse pinlikult kinni etiketist, ei puudu sealt tudengite uusus. Läti meeskaasvõitlejad on ballil näiteks peakatteis ja cantused käivad korra järele. Vihma tõttu jäi ballil ära aias kavetatud tules- tik ja tuli piirduda siseruumidega.

Kevadpidu oligi mananud järg- miseks päevaks välja kevadise ilma. Külalised viidi autodel randa, kus veedeti lõbus päev, et siis sõita ta- gasi oma maale rikastatud mulje- tega ja süvendatud sõprusega. On ilus mõte see, kutsuda oma üliõpi- laste pidupäevale külalisi: kaasaela- mine ja kokkupuuted sellistel kor- dadel loovad aluse üksteise mõistmi-

sele. Sümpaatsena tuleb ära mär- kida ka seda, et Läti Üliõpilaskond oma külalisi ei koormanud kava liigse kuhjamisega, mis meil tahab olla tüütavaks puuduseks.

On huvitav võrrelda neid kevad- pidustusi: kui Tartu üliõpilaskond pühitseb oma maipüha, siis on nagu kogu Tartus tõesti mai, kas või kümne külmakraadi juures. Ei või- gi teisiti olla. Kui Helsinki üliõpi- laskond, kes müüdi on ka sunnitud piirduma üliõpilasmaja seintega, maipäeval paneb esmakordselt pähe valged mütsid, siis ta traditsiooni jõuga tõmbab kaaas kogu linna, ai- nukest korda aastas nagu Helsinki on üliõpilaste linn, õigemini akade- miiline linn, kuna sel päeval üliõpi- lasmütsi kannavad kõik vanad ja endised akadeemilased. Riia rohke- arvuline üliõpilaspere, kes tõesti oskab rõõmus olla ja pühitseda, pa- raku nagu rohkem kaob ära pealinna avaratesse majadesse. Seal kaasa elades võib tõesti tunnustada, et alles Riias on kevadpidu tõesti ke- vadpidu, kuid see piirdub rohkem tudengkonnaga. Vististi on tradit- siooniline päev Helsingis päästnud võidule üliõpilaskonna.

E. V.

AKAD. HÕIMUKLUBI

korraldusel peeti 9. mail üliõpilasmajas Ingeri õhtu. Kavas oli ksv. Rogeri ettekanne ingeri hõimust, millise puhul elavalt peeti läbirääkimisi hõimutöö üle Ingeris. Üksmeelselt rõhutati eesti üliõpilaste suurema huvi tarvidust Ingeri asjas. Meeleolukas õhtu lõppes ksv. Uuessonni bajaani-ettekannetega, millised kutsusid esile kestvaid kiiduavaldusi.

ÜLIÕPILASVAHETUS SOOME

on käimas. Soome poolt on serisisse tulnud 13 sooviavaldist, Eestist 14 sooviavaldist. Kohti on Eesti poolt pakutud 6. Juunikuul algupäevil sõidab osa soovijaid juba suvikohtadele. Org-e ja ksv., kes soovivad oma juure võtta Soome üliõpilasi, palutakse sellest teada kiires korras Välistoimkonnale.

LAULUPEO AJAL

korraldatakse Tallinnas suurem akadeemiline õhtu, Tartu ja Tallinna üliõpilaskondade ühisel korraldusel. Õhtust võtavad osa välismaalt selleks ajaks siia sõitnud üliõpilasekskursandid.

EKSKURSIOONE LAULUPEOKS

on oodata soome, poola ja läti üliõpilaste poolt. Lätist saabub üliõpilaslauukoore. Poola ekskursioon on suurearvuline ja peatub Tartus 21.—23. juunini. Tartus soovivad ekskursandid tutvuneda eesti üliõpilastega ja organisatsioonidega.

INGLISE ÜLIÕPILASED,

kes on külla kutsutud SELL-maadetele, saabuvad Tallinna 22. juunil ja viibivad üliõpilaskonna külalistena Eestis 7 päeva. Külalistele näida-

takse laulupidu ja korraldatakse nendega sõit Põhja-Eesti rannikule ja Kohtla kaevandusse. Hiljem peatatakse Tartus ja Lõuna-Eesti sise maal. Eestist sõidavad külalised edasi Riiga. Külalistena sõidavad 2 üliõpilast Londonist ja 2 Cambridge ülikoolist.

ŠVEITSI ÜLIÕPILASTE EKSKURSIOON

külatab Eestit juulikuul lõpul ja viibib siin nädal aega. Osavõtjaid on esialgsete andmete järele 30.

EKSKURSIOON LIIVI RANDA.

Peale laulupeo, juulikuul esimesel päeval, pühitseb Liivi Haridusselts oma 10 a. tegevusjuubelit. Sel puhul korraldavad Soome ja Eesti hõimuringkonnad ekskursiooni Liivi randa, kuhu sõidetakse üheskoos laulupeole sõitnud liivlastega. Ekskursioon peatub Lõuna-Lätimaa vaatamisväärses kohtades ja vältab 4—5 päeva. Kuna see retk on esimene suuremaarvulisem Liivi hõimu juurde ja teostub soomlaste ja eestlaste ühise sõiduna, siis tohiks oodata ka meie üliõpilaste huvi ja rohket osavõttu. Retke tegelikuks korraldajaks Eesti pool on asutis Fenno-Ugria, Tallinnas.

JYVÄSKYLÄ SUVIÜLIKOOI

stipendiaadiks on Keski-Suomalainen Osakunta poolt valitud ksv. Robert Tasso.

Teiselt poolt lahte.

(Ylioppilaslehti nr. 12, 13.)

MEELEAVALDUS DR. LINDBERGILE.

Helsingi üliõpilaskond korraldas meelevalduse dr. Lindbergile, kes

Rootsi loengumatkal viibides andis ajalehtedele intervjuu, milles kõneles Soomest halvaks panevalt ja kurtis, et seal rootsimeelsus on vaibumas. Helsingi üliõpilased korraldasid nimetatu korteri ees vilekontserdi. „Ylioppilaslehti“ märgib rahuldusega, et politsei ei ole end asjasse seganud ja toonitab, et õppejõududelt nõutaks isamaalist meelstust.

*

5.—12. septembrini peetakse järjekorraline põhjamaade õigusteaduse üliõpilaste päev, sedakorda Helsingis. Ettekannetega esinevad põhjamaade nimekamad professorid, osa võtavad õigusteaduse üliõpilased ja noored juristid.

DEKLAMATSIOONI VÕISTLUSED.

Maikuu algupäevil pidas Helsingi üliõpilaskond traditsioonilisi deklamatsioonivõistlusi, millel esinejate hulk oli sedakorda eriti suur. Akadeemiliseks deklamatsioonimeistriks tunnistati Viipuri Osakonna liige üliõp. Kastehelmi Karjalainen.

*

11. mail mälestas Helsingi üliõpilaskond pidulikult päeva, mil 70 a. tagasi soome keel sai seadusliku õiguse olla ülikooli õppekeeleks teiste keelte kõrval.

KODU-UURIMISTÖÖ OSAKONDADES.

Osakunnad jätkavad suvel innuga kodu-uurimistööd, saates välja maakondadesse stipendiaatide retki, kes koguvad vanavara ja igakülseid andmeid maakonna kohta. Stipendiaatide ülesandeks on ka kohapeal ettekannete pidamine erialalt. Retketest võtab mitmel pool osa ka õppejõude.

H. Holma, V. Barthold:

MUHAMED JA ISLAM.

Suurmeeste elulood nr. 3. 1933. Tõlk. FR. TUGLAS. Hulga illustatsioonidega ja kaardiga. 140 lk., hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr. Muhamed on kordasaadetud tegude poolest üks suuremaid isikuid maailmas: alates kaubaselina lõpetas ta oma rahva prohvetina ja riigiloojana; tema asutatud riik kasvas võimsaks ning uhkeks ja tema õpetust peavad pühaks tänapäeval kuni 300 miljonit inimest. Ühenduses Muhamedi saatusega on käsitletud ka islami üldjoonelist arenemist kuni meie ajani.

Tarvilik igale rahvahääletusest osavõtjale.

E. Maddison: Parlamentarism ja Eesti põhiseadus.

„Elav Teadus“ nr. 17. 103 lk., hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s. Sisuku järgmised küsimused: Missugused on parlamentarismi olulised tunnused. Inglise parlamentarism ja selle areng. Parlamentarism teistes maades. Parlamentarism Eestis. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmiseelnõude arvustus.

See raamat ei ole agitatsioon põhiseaduse muutmise poolt või muutmise vastu, vaid on põhimõtete selgitus ja ka hääletusele tuleva eelnõu üldjooneline analüüs, et lugeja võiks siis oma parema äratundmise järgi hääletada kas poolt või vastu.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus Tartus, Suurturg 12.

«Üliõpilaslehe» päätoimetajale.

Tõelolude jalule säadmiseks palume paigutada „Üliõpilaslehe“ järgmisel numbrisse käesolev seletus.

„Üliõpilaslehes“ nr. 4, 8. IV 33. on avaldatud ksv. Erika Veidenbaumi kirjutis „Kuhu keegi tüürib?“, milles kirjutatakse: „Demokraatide nr. 10... On ainuke rühmitus, kes toob üliõpilaskonda poliitikat ja „töökava“ ei ole akadeemilise tavaliste poliitiliste erakondade löök sõnadest...“ See on aga täiesti väär ja alusetu süüdistus. Ühine Demokraatlikkude Üliõpilaste Rühm on vaba igast parteipoliitikast, nagu on sellest vaba ka Rühma valimiseelne brošüür. On otse imestamisväär, kust või millest ksv. Veidenbaum on saanud põhjust selle süüdistuse tõstmiseks, sest Rühma brošüürist küll seda ei saa kõige sihilikumagi soovi man välja lugeda.

Edasi on samas kirjutises toodud üksikuid sõnu Ü. D. Ü. Rühma brošüürist, mis selliselt jätavad hoopis teise mõiste, kui neil oli brošüüris. Ilma kontekstita üksikute sõnadega opereerides võib igast brošüürist „välja lugeda“ „haiglast ja negatiivset tendentsi.“

Kas arusaamatusest või sihilikult on antud paarile brošüüri lausele hoopis vastupidine tähendus. Nii kirjutatakse: „Kuuleme, et kõik toimkonnad on väärtalt ja sihilikult alla kiskunud Edustust: haigekassa tahab tervisekontrolli asemel üliõpilasmaja seinu lubjata, tööbüroo annab tööd mõnele rohkem kui teisele...“ Tegelikult oli aga Ü. D. Ü. Rühma brošüüris kirjutatud sõnasõnal: „Omaabi küsimustes avaldus eelmises Edustuses eriti seltside rühma aktiivsemate tegelaste ja naiskorporantide poolt terav, tagasikiskuv reaktsioon. Haigekassa konkreetsele teostamisele, mille möödapääsmatuks eeltingimuseks on, nagu ka Ülikooli Valitsuse poolt rõhutati, üldine tervislik kontroll, töötati vastu ja kaasvõitlejate tervise eest hoolitsemise asemel pooldati summade nõutamist üliõpilasmaja seinte lupjamiseks.“ Sellest ei või küll kuidagi välja lugeda, et haigekassa oleks tahtnud alla kiskuda Edustust, küll aga — ja täiesti õigustatult ning ümberlükkamatult — vastupidist. Ja edasi seisab brošüüris: „Küll on tööbüroo püüdnud mõnele isikule luua teenimisvõimalusi rohkem kui teistele...“ Teenimisvõimalus ja töö ei ole ju ometi identsed mõisted? Selguse mõttes

olgu veel lisatud juurde, et brošüüris teenimisvõimaluste all oli mõeldud tööbüroo juhataja kuutasu, kuna teistel töösolejatel lubatakse teenida vaid kuni 40 kr.

Eelmainitud kirjutise autorile oleks võinud olla tänulik, kui ta oma pikas sõnavõtus oleks lükanud ümber ühegi Ü. D. Ü. Rühma brošüüris avaldatud väite, või näidanud, et nad ei vasta tõele. Ainult siis oleks tal olnud õigust nimetada seda brošüüri „poriloomiseks“. Nüüd peab aga käesolevaga avaldama imestust et Eesti Korporatsioonide Rühma kandidaat ksv. Erika Veidenbaum kasutab „Üliõpilaslehe“ — mis peaks olema täiesti erapooletu — veerge teiste Edustuse valimisel esinenud rühmitiste tegevuskavade erapoolikaks ja sihilikuks mahategemiseks!

Ühise Demokraatlikkude Üliõpilaste Rühma nimel:
Tartu, 12. aprillil 1933. a.
Nigolas Treumuth-Loone.
Aleksander Kaelas.
Hugo Rebane.
Manni Sarv.

Vastuseks.

Eelnev õiendus tahab olla ametlik ja kõneleb ise enese eest. Lisaks tsiteerin siin mõningaid näiteid kõnealusest brošüürist:

„Üksikute organisatsioonide poolt jätkuvad sihikindlalt katsed Edustuse tähtsuse mahasurumiseks ja selle asendamiseks omamoodi „ülekojaga“, organisatsioonide esindajate koguga, mille kaudu üliõpilaskonna vähemus võimutseda ja käsutada üliõpilaskonna summast. EÜS, kes end peab praeguse Edustuse vormi loojaks, oma loidusega soodustab seda aktsiooni, ja korporatsioonid on huvitatud eriti organisatsioonide kõrvaldamisest kaasarääkimises üliõpilaskondlikes küsimustes.“ (Lk. 3.)

„Riigikogu poolt on maksualuseks arvatud kõik alkoholi avalikud müügikohad ja kinnised klubid, ainult üliõpilaskorporatsioonidele on antud prassimise ja kultuurivaenuliku elupõletamise ja mõnutsemise privileeg. See privileeg tuleb kaotada haigekassa huvides“ jne. (lk. 8.)

„Üliõpilasleht on seni virgalt valmis olnud ruumi leidma buduaari- ja kuluaarikangelaslikule klatsile ja ei ole suutnud edasi arenda, suurtele kulutustele vaatamata“ jne. (lk. 9.)

„Üliõpilaskonna välissuhetes tuleb kaotada esinduslik „põialpoisi-imperialism“, mis meie piiratud summast kulutab välismaade üliõpilaskondade tülide lahendamiseks ja Euroopat-mööda ringisõitmise demonstreerimiseks“ jne. (lk. 9.)

Need näited ei vaja kommenteerimist. Neile, kellele ei peaks olema selge, mis selles toonis on laidetavat, allpool niipalju: Edustuses ja Juhatuses on seni valitsenud akadeemiline komme; sõbralikult kõrvuti töötades öeldakse üksteisele põhjendatud etteheiteid otseselt ja parandatakse, kus tarvis on. Kellelgi ei ole põhjust olnud rüseleda oma isiklikkude kasude huvides, kuna meie Edustuse töö küllaldase jõukulu kõrval ei anna mingisuguseid isiklikke tulusid. See õiglane ja sõbralik töömeeleolu on kahtlemata tervendavaks tendentsiks ja tänuväärseks lubaduseks tulevikulegi.

Kui selle juures üks rühmitus peale selle, kui neile on pakutud kõik töövõimalused, on osa võtnud sellest tööst, võib oma valimiseelses brošüüris laiemale üliõpilaskonnale trükkimusta kaudu serveerida selliseid ridu teiste kohta, üldsõnades ja ilma igasuguse faktilise põhjendusega, siis ei ole öeldud palju, kui allakirjutatu eelmises kirjutises on nimetanud sellist tendentsi haiglaseliseks ja pörkavaks akadeemilisest toonist. Seda võib tõesti kõrvutada ainult meie praeguste killustatud erakondade valimiseelsele kihutuslehtedega, millised küll apelleerivad sootuks teistsugusele hulgale, mida ka nr. 10 brošüür oleks võinud arvestada.

Brošüüri nr. 10 sisuliselt ümber lükata ei ole mul vähematki tahtet, ja seda võiks nõuda küll ainult loogikaga „kui ei tee selgeks, et Sa ei ole eesel, siis oled eesel“. Teine asi, kui see oleks olnud töökava kujuline, nagu seda on teiste rühmade brošüürid.

Mis puutub sellesse, et „Eesti Korp. Rühma kandidaat on kasutanud „Üliõpilaslehe“ veerge teiste rühmituste mahategemiseks“ jne., siis seda küll ametlikule õiendusele allakirjutajad ise ei usuks, kui nad oleks läbi lugenud kogu artikli, milles arvustatud on kõikide rühmituste töökavu, ka korporatsioonide omi. Et kõigi brošüüre arvustada ühevõrra, see ei olenenud ainuüksi allakirjutamust, vaid materjalist enesest.

Erika Veidenbaum.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Erika Veidenbaum. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Meta Lugus, Jaan Ots. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Salvaator

meie magus

õlleuudis

A./S. A. Le Coq

Üldiselt tunnustatud
on meie õlled

P i l s e n

D o m b r ä u

(Müncheni õlu)

G l a d i a t o r

j a P o r t e r

M. JÄNESE

NIMI ÜTLEB KÕIK

Kohale jõudnud suures ja maitserikkas valikus
välismaal trükitud vanaal suvekleidi- ja pluusiriided.

Daamide kirjud ja ühevärvilised siidi- ja kunstiidi
kleidi- ja pluusiriided, mantli- ja kostüümiriided j.n.e.

Kõige suurem valik kõikide kodumaa vabrikute
meesterahva ülikonna-, palitu- ja püksiriidest.

VoodriiDED, pesuriided, tülkkardinad. Voodivaibad.
Kõige paremat kangalõime ja palju teisi riidekaupu

kõige odavamate hindadega.

M. JÄNESE SUURÄRI

TARTUS, KAUBAHOOV 10-11-12, TELEFON 5-91